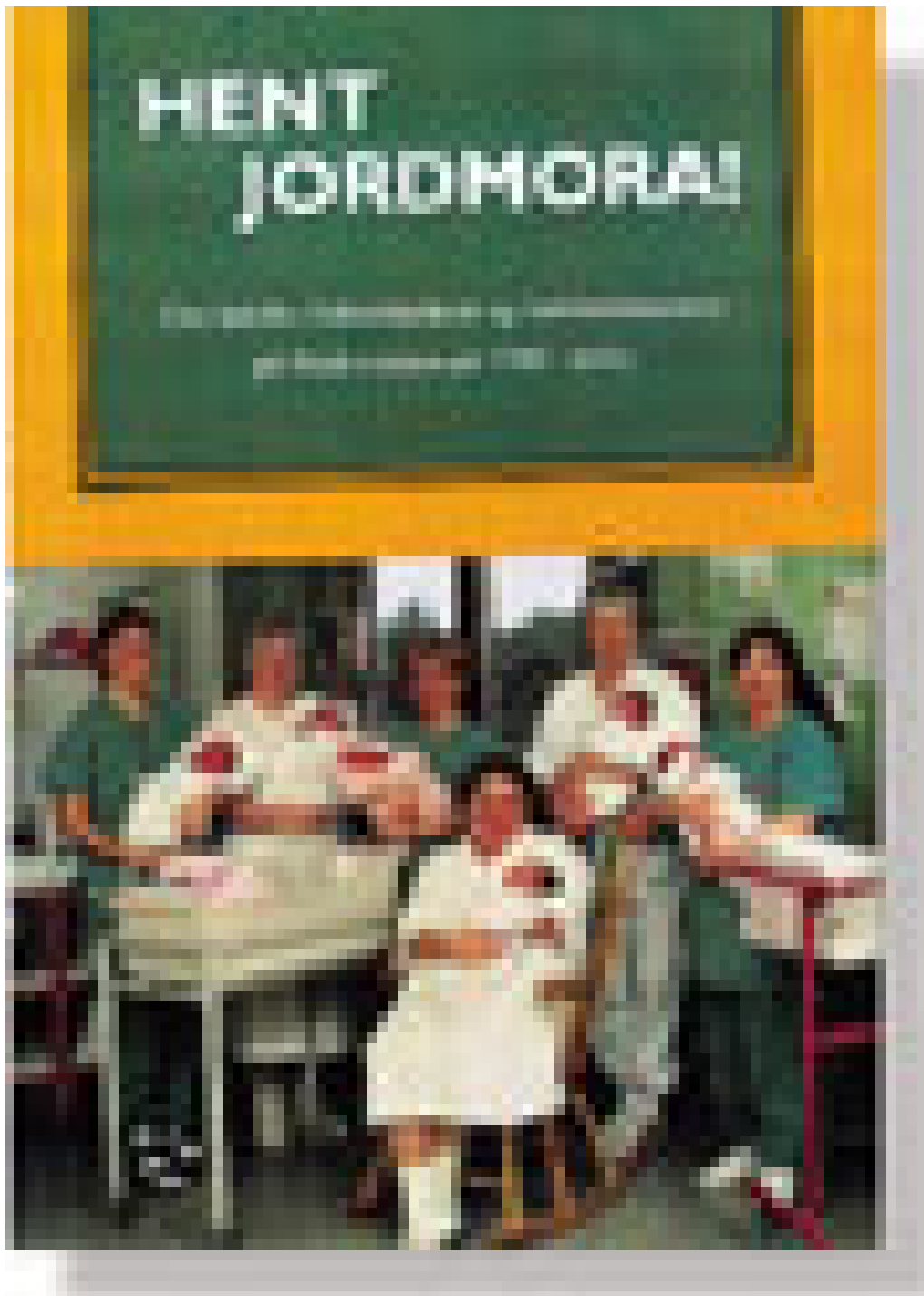

Fødselshjelp på Hedemarken

BOKOVERSIKT

Jordmorutdanningen er vår første profesjonelle utdanning åpen for kvinner, regulert går den tilbake til 1810. Først foregikk utdanningen i København, fra 1815 i Christiania, og i 1818 fikk vi en jordmorskole. Jordmorvesenet på 1800-tallet er behandlet i Kristina Kjærheims fremragende bok *Mellom kloke koner og kvitkleddede menn* (1987), og både jordmorutdanningen i Christiania/Oslo og Bergen er behandlet i jubileumsskrifter. Men det er sparsomt med fremstillinger av lokal jordmoraktivitet, annet enn gjennom skildringer av enkeltjordmødre. Unntak er Wessels beskrivelse fra Finnmark (1921) og Døsslands fra Møre og Romsdal (1993). Dette er merkelig, i lys av den enorme rolle jordmødrene har spilt for helsevesenet i Norge, ikke bare som fødselshjelpere, men også ved hygienetiltak, som vaksinatører etc. I et feministisk historisk perspektiv står de sentralt.

Lars Meyer, gynekolog på Hamar, tidligere overlege ved Hamar sykehus, har derfor utført et viktig pionerarbeid med sin bok om fødsler, fødselshjelpere og fødeinstitusjoner på Hedemarken på 1900-tallet. Han gir, etter en kort innledning om fødselshjelpens utvikling, et mangefasettert bilde av aktiviteten på Hamar og i bygdene rundt. Aktivitet og virke trer frem gjennom intervjuer, avisartikler, andres beretninger, men først og sist ved at de som har arbeidet med fødsler, selv forteller. Koret av stemmer skildrer en tid som ikke er lenger borte enn at den tilhører ”kvinnes minne”, men som allikevel virker svært fjern fra dagens sentraliserte og risikoorienterte fødselshjelp. Første fase av institusjonaliseringen av fødslene på Hedemarken var, som i landet ellers, desentralisert. Institusjonene gis ansikt: Løten sykehjem, Finsal i Vang, Stange sykehus, Høsbjør hotell og Kvinneklinikken i Furnes, Moelv sykehus i Ringsaker, St. Torfinns klinikk, Røde Kors klinikk og Hamar sykehus på Hamar. Ikke alt på samme tid, men bildet er tydelig: Den sentraliseringen til Elverum som Meyer opplevde da fødslene ble flyttet fra Hamar i 1999, er ledd i en utvikling som har pågått lenge.

Boken er full av informasjon og lett og morsom å lese, særlig intervjuene. Men den ville vært enda bedre uten sine formelle svakheter. Den ville vært mer ”brukervennlig” med et register og litteraturhenvisninger som var mer utførlige og satt opp etter vanlige regler. Hvor har Meyer opplysningene fra? Hvor finnes mer å lese om dette? Når foregikk intervjuene?

Til sist: Tittelen er god. Den er så god at den er brukt før. Gerd Søråas’ bok fra 1984, skrevet på initiativ av Den norske jordmorforening, har samme tittel. Det er synd at i vårt beskjedne utvalg av litteratur om jordmødre går samme tittel igjen to ganger på 17 år. På den andre siden: Viktige ting stod på spill når det het: ”Hent jordmora!”

Per E. Børdahl

Kvinneklinikken

Rikshospitalet

Publisert: 20. mars 2002. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.